

До 70-річчя академії

Петра Ячика (Марина Регушенко, учениця 4 класу загальноосвітньої школи №4 I-III ступенів Херсонської міської ради, посіла I місце, учитель О.В.Слатвінська; Анна Степова, учениця 3 класу Скадовської гімназії, посіла III місце, учитель Н.В.Петровська.); всеукраїнському природничому інтерактивному конкурсу «Колосок» для учнів 3-4 класів (було охоплено понад 7900 учнів); Всеукраїнському заочному математичному конкурсі «Кенгуру» для учнів початкової школи (понад 80 дітей).

У вересні 2014 року кафедра теорії і методики дошкільного виховання та початкового навчання відзначає своє 20-річчя.

Попереду – робота, творчий пошук сучасних ефективних форм співпраці з педагогічними колективами області, а головне – бажання постійного професійного вдосконалення.

КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН*

Структурний підрозділ КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» – кафедра теорії і методики викладання природничо-математичних та технологічних дисциплін відповідно до законодавства, рішення вченої ради була створена в 1994 році під назвою «кафедра природничо-математичних дисциплін». З перших днів свого існування кафедра стала виконувати освітню місію з підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних та технологічних дисциплін, узагальнення і пропаганди перспективного педагогічного досвіду, удосконалення форм і методів навчально-виховного процесу, організації і впровадження в практику роботи шкіл досягнень педагогічних і психологічних наук.

Поява на освітній карті Херсонщини кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних та технологічних дисциплін змінила докорінно науково-методичну діяльність учителів загальноосвітніх закладів освіти. За 20 років існування кафедри змінювалися: її професорсько-викладацький склад, парадигми освіти, інформаційно-навчальне середовище навчання природничо-математичних предметів, форми навчальних занять. Перший професорсько-викладацький склад кафедри був таким: завідувач кафедри – кандидат педагогічних наук, доцент Валентина Іванівна Лисенко; кандидат педагогічних наук, доцент Ніна Антонівна Бабаєва; старший викладач Раїса Петрівна Супрун. А в 1995 році склад доповнили 4 кандидати наук, доценти (Віктор Петрович Берман, Світлана Андріївна Волкова, Світлана Вікторівна Шмалей, Валентина Дмитрівна Шарко); 3 старші викладачі (Віктор Якович Оксененко, Тетяна Іванівна Овчаренко, Раїса Петрівна Супрун); 2 викладачі (Сергій Євгенович Тригуб, Ева Давидівна Бурштейн).

* Укладач Юзбашева Г.С.

До 70-річчя академії

Сьогодні кафедру очолює кандидат педагогічних наук, доцент Галина Сергіївна Юзбашева. На кафедрі працює доктор педагогічних наук, професор Валентина Дмитрівна Шарко; кандидати наук: Валентин Петрович Вишневський, Ірина Анатоліївна Зоріна, Ольга Іванівна Литвиненко, Олександр Миколайович Самоїленко, Тетяна Іванівна Туркот, Ольга Володимирівна Котова, Зоя Володимирівна Філончук, Наталя Сергіївна Шолохова, Тетяна Ігорівна Щербина; старший викладач без ученого звання, Заслужений вчитель України – Ольга Павлівна Казанцева; два викладачі без ученого звання – Лариса Вікторівна Біла, Галина Михайлівна Гаврилюк, яка є аспірантом академії і працює над дисертаційним дослідженням з теми «Підготовка вчителів у післядипломній освіті до реалізації проектно-технологічного підходу в трудову підготовку школярів».

Післядипломна освіта розвивається в соціальних, економічних і політичних умовах, що зазнають постійних змін. Змінюються потреби, ціннісні орієнтації, культурні зразки, зростає інформатизація суспільства, доступ до різноманітних джерел і можливість оприлюднення власних доробок. У шкільній практиці останнє виявляється в інноваційній діяльності, зокрема в авторських навчальних програмах, альтернативних підручниках, різноманітних посібниках. Проблеми шкільної освіти активно обговорюються на курсах підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних та технологічних дисциплін.

Запровадження профілізації старшої школи, компетентнісного підходу, незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів, інформатизація навчального середовища зумовлює оновлення змісту післядипломної освіти та напрямів діяльності науково-педагогічних працівників кафедри.

Зміни парадигм освіти пов'язані зі змінами в суспільстві. Ці зміни відповідають розвитку суспільства, науки, техніки, культури. Сучасний процес підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних та технологічних дисциплін потребує відповідного теоретичного обґрунтування, конкретизації в методах, формах, засобах навчання, видах діагностики, контролю й самоконтролю. Необхідним є також оновлення методичної системи викладання предметів у школі.

Ураховуючи вищезазначене, у 2012 році колектив кафедри обрав на п'ять наступних років нову науково-дослідну тему «Науково-методичне забезпечення якості післядипломної освіти вчителів на інноваційній основі».

Визначено об'єкт педагогічного дослідження: це процес підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних та технологічних дисциплін. А предметом дослідження стало оновлення змісту, форм, методів, науково-методичної бази підвищення кваліфікації вчителів у контексті науково-методичного забезпечення навчального процесу.

Окреслено нові концептуальні напрями роботи колективу

До 70-річчя академії

кафедри, а саме:

- формування нових підходів до організації освітньої діяльності на курсах підвищення кваліфікації,
- розробка методичних систем навчання шкільних предметів, які б спиралися на сучасні досягнення психології, педагогіки, відповідали інноваційним моделям процесу навчання;
- розробка нової науково-методичної бази щодо навчання шкільних предметів природничо-математичного та технологічного циклу;
- створення навчально-методичних комплексів із використанням різних носіїв інформації, у т. ч. мережевих та мультимедійних підручників, систем електронного тестування, використання відео конференцій та навчання через супутникові телекомунікації, навчання з використанням класів віддаленого доступу.

Уся діяльність кафедри поділяється на два етапи: діяльність на курсах підвищення кваліфікації вчителів та супровід міжкурсового періоду. Кожний етап має відповідну структуру, мету, завдання, зміст, форми, методи роботи. У плануванні роботи з учителями на курсах викладачі кафедри використовують диференційований підхід.

Реалізація диференційованого навчання пов'язана з урахуванням кваліфікаційних категорій слухачів (спеціаліст, II категорія, I категорія, вища, учитель-методист); модернізацією змісту та структури навчальної програми підвищення кваліфікації вчителів. Диференційоване навчання передбачає об'єднання учителів у групи за певними критеріями, що враховують задатки, нахили, здібності, інтереси, рівень професіоналізму, що допомагає розв'язувати цілу низку завдань:

- диференціація змісту навчального матеріалу;
- диференціація форм, методів, прийомів навчання;
- диференціація управління навчально-пізнавальної діяльності слухачів.

Викладачі кафедри здійснюють диференційований підхід та науково-методичний супровід підвищення кваліфікації слухачів за 15 напрямками природничо-математичної та технологічної освіти (хімія, біологія, основи здоров'я, екологія, фізика, астрономія, географія, економіка, математика, природознавство, інформатика, трудове навчання, обслуговуюча праця, основи безпеки життєдіяльності, інформаційні технології).

Також диференційований підхід віддзеркалюється в навчальних планах підвищення кваліфікації вчителів-предметників освітніх галузей «Природознавство», «Математика», «Технологія». Навчальний план складається із двох складових: інваріантної і варіативної. Інваріантна частина плану складається із трьох модулів (соціально-гуманітарного, професійного, діагностико-аналітичного). Зміст варіативної складової плану розробляється викладачами відповідно до нахилів, здібностей, інтересів, рівня професійності слухачів. Викладачі розробили

До 70-річчя академії

понад 40 елективних та факультативних курсів (із них 8 – із грифом Міністерства освіти і науки України), які можна використовувати на курсах підвищення кваліфікації та в школах України. Диференційованим є і вибір форми написання випускних робіт.

Викладачі кафедри приділяють увагу організації та проведеному самостійній та індивідуальній роботі слухачів курсів. Частка самостійної роботи залежить від кваліфікаційного рівня педагога. Чим вище професійні вміння та навички, тим більше частка самостійної роботи. Такий підхід викладачі застосовують при визначенні змісту матеріалу, що викладається, виборі технологій навчання, форм і способів організації навчальної діяльності.

Навчання педагогів має продовжуватись у міжкурсовий період. Робота з учителями загальноосвітніх навчальних закладів в міжкурсовий період здійснюється в різних формах, це: семінари (районні, обласні, міжрайонні, авторські, тематичні, проблемні), тематичні науково-практичні конференції різних рівнів (регіональні, обласні, всеукраїнські, міжнародні), майстер-класи, педагогічні майстерні, круглі столи, обласні творчі групи, експериментально-дослідна діяльність, конкурси тощо.

Основною опорою кафедри в організації методичної роботи в районах є **відділ природничо-математичних та технологічних дисциплін**. Цей підрозділ був створений 1992 року і до 2004 року мав назву «лабораторія природничо-математичних дисциплін». Його від початку до 2013 року очолювала Наталя Сергіївна Шолохова, а 2013 року керівником відділу стала Юлія Іванівна Пономаренко. Відділ об'єднує сім науково-методичних лабораторій: хімії; біології та основ здоров'я; математики; фізики та астрономії; географії та економіки; інформатики; трудового навчання, креслення та основ безпеки життєдіяльності.

Починаючи з 1944 року в інституті створювалися навчально-методичні кабінети (нині вони називаються науково-методичними лабораторіями). Штатний розклад працівників навчально-методичних кабінетів інституту визначався відповідно до загальної кількості вчителів в області. Одними з перших були кабінети біології і хімії та математики і фізики.

Кабінет біології і хімії почав працювати 1944 року. Метою створення кабінету було забезпечення підвищення кваліфікації вчителів біології і хімії, фахової курсової підготовки вчителів, надання їм методичної допомоги з питань викладання біології та хімії в системі загальної середньої освіти.

У 1956 р. було виокремлено **кабінет біології**. Завідувачами кабінету свого часу працювали: Валентина Михайлівна Каменська, Марія Іванівна Клименко, Марія Олексіївна Слуквіна, Євгенія Іванівна Кривченя, Віктор Іванович Пінчук, Данило Петрович Тряпцін, Лариса Платонівна Лосіч, Олена Василівна Боровяк, Ольга Олександрівна Чаусовська, Наталя

До 70-річчя академії

Ігорівна Пугачова. З 2010 року науково-методичну лабораторію очолює учитель методист, відмінник освіти України Катерина Вікторівна Мазаєва.

У 2004 році кабінет біології реорганізовано в науково-методичну лабораторію біології, а 2005 року – науково-методичну лабораторію біології і основ здоров'я.

Основними напрямками діяльності науково-методичної лабораторії біології і основ здоров'я протягом останніх років є:

- створення сприятливих умов для навчання й професійного розвитку педагогічних працівників навчальних закладів регіону згідно з пріоритетами державної соціально-економічної політики, орієнтованої на задоволення потреб особистості, суспільства й держави;

- реалізація сучасних технологій професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів системи освіти на основі впровадження гнучкої неперервної їх підготовки згідно з вимогами інноваційного розвитку освіти;

- забезпечення випереджувального характеру підвищення кваліфікації відповідно до потреб реформування системи освіти;

- здійснення системної роботи з педагогічними працівниками Херсонщини щодо своєчасного виявлення обдарованої молоді, її соціальної підтримки та науково-методичного супроводу навчання й розвитку;

- участь у створенні науково-методичних, програмово-методичних комплексів з метою посилення здоров'язберезувальної, інформаційної, екологічної підготовки учнів;

- підготовка вчителів щодо підвищення комп'ютерної грамотності та ефективного використання інтернет-технологій у навчальному процесі;

- упровадження проектів міжнародного і національного рівня, спрямованих на посилення спроможності педагогів у забезпеченні дієвої профілактики ВІЛ/СНІДу, протидії стигмі і дискримінації (за фінансової підтримки Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією).

Протягом 2005–2014 років науково-методичною лабораторією здійснювалася методична підтримка запровадження в базовій школі нового предмета «Основи здоров'я». За цей час на курсах підвищення кваліфікації та семінарах підготовлено до викладання предмета за інтерактивними методиками (методикою розвитку життєвих навичок) більш як 470 вчителів, а також близько 300 учителів – тренерів інтерактивних превентивних програм «Формування здорового способу життя і профілактика ВІЛ», «Профілактика ризикованої поведінки», «Маршрут Безпеки». Лабораторія координує участь загальноосвітніх навчальних закладів області в національному проекті якісної превентивної освіти «Школа, дружня до дитини», у якому беруть участь 20 шкіл області.

Лабораторія тісно співпрацює з науковцями Херсонського державного університету, Херсонського державного аграрного

До 70-річчя академії

україна

університету, обласним центром еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, що підсилює наукову й практичну спрямованість курсової перепідготовки з питань науково-дослідницької діяльності учнів у Малій академії наук, роботи на пришкільній ділянці й теплиці, створення й утримання живого кусточка, розвитку біологічних знань та їх практичного застосування. Співпраця лабораторії з Херсонською обласною торгово-промисловою палатою дозволяє вчителям області ось уже чотири роки ділитися досвідом роботи з формування екологічної свідомості учнівської молоді під час проведення Міжнародного екологічного форуму «Чисте місто. Чиста ріка. Чиста планета».

Сучасні інформаційні технології розширили можливості отримання вчителями біології і екології надзвичайно цікавої і важливої наукової інформації: протягом останніх двох років лабораторією запроваджені і стали вже традиційними науково-методичні вебінари, до участі в яких залучені наукові співробітники Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Харківського національного університету ім. Д. Каразіна, Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова, співробітників видавничої групи «Основа» м. Харків.

Для вчителів біології і екології області розроблено й опубліковано видання:

– Верещака Т.Ю., Мазаєва К.В. Виховання екологічної культури та формування екологічної відповідальності: методичний посібник. – Херсон: ХТПП, 2009. – 81 с.;

– Мазаєва К.В. Викладання біології у профільній школі: методичний посібник. – Харків: Вид. гр. «Основа», 2010. – 138 с.;

– Мазаєва К.В., Ісай О.О. Виконання практичної частини програми у профільних класах: метод. реком. – Херсон: РІПО, 2011. – 84 с.;

– Мазаєва К.В., Моїсеєнко Г.М. Розв'язування задач з біології та екології: метод. реком. – Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. – 63 с.

Учні загальноосвітніх навчальних закладів Херсонської області – активні учасники Міжнародного інтерактивного природничого конкурсу «Колосок», координацію якого в області здійснює лабораторія. Кількість учасників-колосковців – майбутніх природничиків – за останні 4 роки зростає з 564 до 14 768 – у 26 разів. Останніми роками бронзовими призерами Міжнародних олімпіад стали учні Академічного ліцею при Херсонському державному університеті: Андрій Базалій – з екології (Туреччина, 2005), Юрій Шукін – з біології (Аргентина, 2006). У 2009 році в Туреччині Катерина Одарченко та Костянтин Гненний нагороджені золотими медалями міжнародної олімпіади з екології, Анастасія Камінська – золотою медалю з екології (2011). За 2006-2013 роки в III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту робіт МАН учнями області отримано 5 дипло-

До 70-річчя академії

мів I ступеня, 9 – II ступеня і 19 – III ступеня.

Кабінет хімії з 1974 по 1995 рік очолювала Ольга Артемівна Алексеєва.

З 1995 року завідувачем кабінету, який 2004 року реорганізовано в навчально-методичну лабораторію хімії, є кандидат педагогічних наук, доцент, учитель-методист, Відмінник освіти України Галина Сергіївна Юзбашева. Ця лабораторія забезпечує належні умови для постійного розвитку й самоактуалізації вчителя хімії в курсовий та міжкурсовий періоди.

Сьогодні лабораторія свою діяльність спрямовує на:

- розробку та впровадження різних форм підвищення кваліфікації вчителів хімії (очна, дистанційна, індивідуальна, очно-дистанційна);
- упровадження дієвих механізмів мотивації фахового зростання вчителів хімії в курсовий і міжкурсовий періоди;
- удосконалення методичної підготовки педагога в системі підвищення кваліфікації;
- створення нового навчально-методичного забезпечення навчання хімії в загальноосвітніх навчальних закладах області;
- відстеження потреб та надання адресної допомоги кожному вчителю хімії при профілізації старшої школи;
- залучення вчителів хімії до науково-дослідної діяльності на різних рівнях (обласному, регіональному, державному, міжнародному).

Нині лабораторія хімії успішно проводить підвищення кваліфікації вчителів хімії за такими формами навчання: очною, очно-дистанційною. Кожна форма навчання має навчально-тематичну програму, комплект навчального забезпечення. Наприклад, для очно-дистанційної форми розроблено навчальний план, план-графік роботи, типовий індивідуальний план; видано навчально-методичний посібник «Дистанційне навчання у післядипломній освіті» (дві частини) для вчителів, слухачів курсів (автор Г.С. Юзбашева). Експериментальні групи слухачів працювали за кейс-методом. З 2009 року лабораторія спільно з кафедрою теорії і методики викладання природничо-математичних та технологічних дисциплін удосконалює цю форму навчання інноваціями (відеоконференції, електронний підручник «Основні класи неорганічних сполук», віртуальне навчальне середовище з навчання хімії, віртуальний навчальний кабінет).

Підвищення кваліфікації вчителів під час курсів гармонійно поєднується з освітньою діяльністю в міжкурсовий період. Педагоги беруть активну участь у науково-методичних конференціях, семінарах, конкурсах. Кожного року учителі хімії беруть участь у всеукраїнських конференціях. Активними учасниками конференції з теми «Перспективи розвитку освіти й суспільства в парадигмі синергетичного мислення», яка відбулась 31 жовтня – 1 листопада 2013 року в академії, стали: Наталя Миколаївна Кожина (спеціаліст вищої категорії, учитель

До 70-річчя академії

хімії Херсонської гімназії № 20), Олена Василівна Гонта (спеціаліст вищої категорії, учитель хімії Козачелагерської загальноосвітньої школи Цюрупинського району), Неля Анатоліївна Лісова (спеціаліст вищої категорії, учитель хімії фізико-технічного ліцею м. Херсона), Неля Андріївна Гайдучик (спеціаліст вищої категорії, учитель хімії Новокаховської гімназії) та інші.

Організовано роботу обласної творчої групи вчителів з теми «Диференційований підхід до сучасного уроку хімії в загальноосвітній школі». У творчу групу увійшли 10 кращих учителів Херсонської області. Результатом її роботи є навчально-методичний посібник «Сучасний урок хімії». Мета цього посібника – допомогти вчителю у плануванні й організації диференційованого навчання в загальноосвітній школі.

При лабораторії працює авторська творча майстерня з теми «Розвиток розумових здібностей школярів на основі діалогової форми спілкування». Керівником творчої майстерні є Ольга Вікторівна Литвиненко – спеціаліст вищої категорії, учитель-методист, учитель хімії Іванівської гімназії, переможець II етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2004» з номінації «хімія», член журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії.

Авторська майстерня вчителів хімії у 2013 році провела теоретичні семінари «Розвиток творчої особистості на сучасному етапі» та «Особливості спілкування в діалозі»; круглий стіл «Психологічні аспекти діалогового навчання» тощо.

Учителі хімії постійно друкуються на шпальтах обласних, всеукраїнських газет, журналів, де діляться своїми розробками з методики викладання хімії. У травні 2008 року було видано спецвипуск всеукраїнської газети «Хімія» (видавництво «Шкільний світ») з творчим звітом учителів хімії Херсонщини.

Науково-методична лабораторія хімії бере участь у міжнародних проєктах: «Профілактика йоддефіцитних захворювань в школі», «Intel® Навчання для майбутнього». Для реалізації цих проєктів розроблено спецкурси, методичний та роздатковий матеріал, який використовуються в шкільній практиці.

Лабораторією також напрацьовано матеріал, пов'язаний із тестовим контролем, підготовкою школярів до зовнішнього незалежного оцінювання.

Велику увагу вчителі приділяють організації та впровадженню допрофільного та профільного навчання в навчально-виховний процес. З цією метою лабораторією видано збірку авторських програм факультативних курсів із хімії у двох частинах (2012). У 2010-2012 роках видано навчально-методичні посібники з грифом Міністерства освіти і науки України:

– Юзбашева Г.С., Речицький О.Н. Факультативні курси для учнів спеціалізованих 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів хімічного та біологічного профілів (II частина): навч.-метод. посібник. – Херсон: Айлант, 2012. – 188 с.

До 70-річчя академії

– Юзбашева Г.С., Олійник Т.А. Навчальні програми елективних курсів та факультативів з хімії. Варіативна складова Типових навчальних планів 5-11 класи): навч.-метод. посібник. – Херсон: Айлант, 2012. – 124 с.

– Юзбашева Г.С., Глазунов М.М. Підготовка школярів до олімпіад з хімії: навч.-метод. посібник. – Херсон: Айлант, 2009. – 232 с.

Лабораторія плідно співпрацює з кафедрами: органічної та біологічної хімії, загальної хімії Херсонського державного університету; хімії Херсонського державного аграрного університету. Цей зв'язок допомагає в організації роботи з педагогами.

При лабораторії організовано роботу постійно діючої очно-заочної школи «Ерудит» для учнів, які бажають працювати за поглибленою програмою з хімії. У межах роботи школи прочитані лекції з аналітичної, фізичної, загальної, органічної, біологічної хімії. На базі лабораторій Херсонського національного технічного університету було проведено практикум експериментальної хімії. Учасники школи постійно отримують завдання для самостійної роботи. Керівником школи є кандидат технічних наук, доцент ХНТУ Оксана Олександрівна Семенченко). Метою діяльності школи є виявлення, підтримка й розвиток здібностей учнів.

Кабінет математики і фізики існував з 1944 року, його очолювали фахівці вищого рівня, висококваліфіковані методисти, такі як: Ніна Іванівна Пукало (1944–1960), Аркадій Семенович Шейкман, Григорій Семенович Осипенко (1960–1963).

З 1963 року **кабінет математики** почав існувати самостійно. Багато років у ньому працювали на посаді завідувачів та методистів: Тамара Олександрівна Карло, Ольга Тимофіївна Гладкова, Зоя Михайлівна Михайлуца, Лідія Михайлівна Андрієвська, Валентина Олександрівна Жуковська, Віра Іванівна Канівець, Ольга Миколаївна Долгополова, Ліна Миколаївна Якубовська, Наталія Павлівна Снитіна, Лариса Вікторівна Кравченко, Ніла Володимирівна Трубочина.

З 1975 року набули розповсюдження школи передового педагогічного досвіду, керівниками яких були кращі вчителі-методисти – Ніна Гаврилівна Токар (Заслужений учитель України, Кіровська загальноосвітня школа I-III ступенів Бериславського району), Лідія Іванівна Верлата (Велетенська загальноосвітня школа I-III ступенів Білозерського району), Світлана Михайлівна Безбражна (Скадовська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1), Ольга Іванівна Жмакова (Нововоронцовська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1), Людмила Йосипівна Тоцька (Великоолександрівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2), Вадим Михайлович Устименко (Херсонська спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів № 20), Рита Марківна Баяндіна, Діна Олександрівна

До 70-річчя академії

Фролова (Херсонська загальноосвітня школа I-III ступенів № 32).

Працівники кабінету приділяли багато уваги роботі з молодими вчителями. Кожен рік для них проводилися науково-методичні конференції, до участі в яких залучались провідні науковці України. За цей час була поширена мережа класів з поглибленим вивченням математики, а також факультативів та гуртків.

З 1986 року кабінет очолює Юлія Іванівна Пономаренко, разом із нею працювали на посаді методистів Наталія Павлівна Снитіна, Лариса Вікторівна Кравченко, Ніна Володимирівна Трубичина та Ганна Миколаївна Ізотова, яка працює з 1996 року.

У 2004 році кабінет було реорганізовано у науково-методичну лабораторію математики. Сьогодні науково-методична лабораторія математики спрямовує свою діяльність на забезпечення якісного викладання предмета відповідно до нового змісту освіти, упровадження нових Державних стандартів, програм та підручників, пропаганду інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Упродовж усіх років лабораторія математики формує інформаційну культуру педагогів. Майже всі вчителі пройшли навчання за програмою «Intel® Навчання для майбутнього» та «Партнерство в навчанні» Microsoft в Україні. Педагоги беруть активну участь у щорічних конкурсах «Успішний проект», «Учитель-новатор», переможцями яких визначено: Віталій Миколайович Дудченко (Скадовська гімназія), Наталя Михайлівна Дмитрієва (Дубівська загальноосвітня школа I-III ступенів, Горностаївського району), Людмила Іванівна Зоря (Херсонська загальноосвітня школа I-III ступенів № 37). У 2012 році проведено обласний конкурс відеоматеріалів «Педагогічний досвід освітян Таврії», лауреатом конкурсу стала Ірина Федорівна Цой, учитель математики Іллінської загальноосвітньої школи I-III ступенів Чаплинського району.

Кожен учитель математики став учасником Державної цільової соціальної програми «Сто відсотків». Створенню вчителями блогів та сайтів сприяло проведення авторського семінару Олександра Миколайовича Самойленка, докторанта Університету менеджменту освіти НАПН з теми «Технологія дистанційного навчання в освіті».

На базі лабораторії створена обласна творча група вчителів – спеціалістів вищої кваліфікаційної категорії, яка працює над проблемами реалізації Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.

Однією із продуктивних форм професійного становлення вчителя є курси підвищення кваліфікації, до проведення яких залучаються провідні науковці України та кращі вчителі-методисти.

Поліпшенню якості та результативності роботи вчителя

До 70-річчя академії

в міжкурсовий період сприяє науково-методичний та інформаційний супровід, що здійснюється лабораторією у співпраці з методистами районних (міських) методичних кабінетів. Педагоги залучаються до участі в обласних науково-практичних конференціях, семінарах, майстер-класах, методичних активах керівників районних (міських) методичних об'єднань.

Лабораторія сприяє розширенню мережі профільних класів та класів із поглибленим вивченням математики.

Одним із механізмів, що сприяють забезпеченню якісного рівня освіти, є моніторинг знань учнів із математики. Школи області брали участь у найбільш масштабному проєкті в галузі освіти TIMSS – Міжнародне порівняльне дослідження математичної освіти (2007, 2011). Результати дослідження надали можливість учителям ще раз проаналізувати систему підготовки учнів. На допомогу вчителям підготовлені рекомендації «Моніторинг якості математичної підготовки учнів у 5-11 класах» (автори А.М.Капіносов, Ю.І.Пономаренко).

Якісна підготовка учнів до зовнішнього незалежного оцінювання є одним із пріоритетних напрямів роботи кожного вчителя старшої школи. Тому у 2010 році створено електронний педагогічний програмний засіб «Інтертест», автором якого є вчитель математики, старший учитель Анжела Іванівна Волобуєва (Херсонський лицей Херсонської обласної ради), він став індивідуальним тренувальним матеріалом для кожного учня в процесі підготовки до іспитів.

Науково-методична лабораторія математики здійснює апробацію підручників, посібників Міністерства освіти і науки України, приділяє увагу роботі з обдарованими дітьми та талановитими педагогами. Кращі результати в II, III етапах Всеукраїнської олімпіади з математики показують учні, наставниками яких є вчителі: Олег Анатолійович Носенко (Херсонський лицей Херсонської обласної ради, тренер обласної команди), Наталія Петрівна Абдуллаєва та Наталія Яківна Уманець (Херсонська спеціалізована школа I-III ступенів № 24 з поглибленим вивченням фізики, математики та англійської мови Херсонської міської ради, тренери обласної команди), Ірина Валентинівна Макарова, (Херсонська спеціалізована школа I-III ступенів № 30 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу та англійської мови Херсонської міської ради), Михайло Олександрович Хорець (Заслужений учитель України, Херсонський Академічний лицей), Ніна Григорівна Лихота (навчально-виховний комплекс «Чаплинська школа-гімназія»), Галина Михайлівна Огороднійчук (Каховська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1), Олена Вікторівна Гуляєва (Цюрупинська гімназія).

Останні п'ять років команда учнів Херсонської області посідає шосте – сьоме місце у Всеукраїнському рейтингу учнівських олімпіад з математики. Це є результатом плідної роботи очно-заочної школи «Ерудит» (керівник кандидат

До 70-річчя академії

фізико-математичних наук, доцент Ірина Анатоліївна Зоріна). До роботи в школі запрошуються вчителі, призери Міжнародної олімпіади з математики та науковці: аспірант Вінпегського університету (Канада) Олексій Клурман, аспірант факультету кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка Тетяна Герасименко, кандидат фізико-математичних наук, доцент факультету кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка Юрій Малицький, кандидат фізико-математичних наук, доцент факультету кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка Андрій Анікушин, кандидат фізико-математичних наук, співробітник Віденського інституту математики (Австрія), та науководослідницького інституту (м. Москва) Валерій Марсович Імайкін, доктор технічних наук Краковського університету (Польща) Євгенія Смірнова-Трибульська. І як результат роботи школи учні Олександр Марковиченко (Херсонська спеціалізована школа I-III ступенів № 24 з поглибленим вивченням фізики, математики та англійської мови Херсонської міської ради) та Олександр Середя (Херсонський ліцей Херсонської обласної ради) стали учасниками відбіркового туру LII та LIV Міжнародної олімпіади школярів з математики.

Якість математичної підготовки молодого покоління є індикатором готовності суспільства до соціально-економічного розвитку, мобільності в освоєнні та впровадженні нових технологій, сприймання наукових і технічних ідей. Без належної математичної підготовки неможлива повноцінна освіта сучасної людини.

Реформування шкільної фізичної освіти в Херсонській області почалося з 1963 року, коли був створений методичний **кабінет фізики**, який очолив і яким керував до 1979 року Аркадій Семенович Шейкман.

У цей період кабінет фізики займався проблемами політехнічної компоненти в методиці фізики, упроваджував у навчальний процес дидактичну ідею єдиної концептуальної лінії викладання коливальних процесів різних типів. Організовано було роботу щодо впровадження в навчальний процес нових підручників для 7-8 класів середньої школи, та обладнання шкільних фізичних кабінетів. Під час курсової перепідготовки значна увага приділялася шкільному фізичному експерименту та програмованому навчанню.

Кабінет співпрацював з кафедрою методики фізики Херсонського державного педагогічного інституту ім. Н.К. Крупської. Широкий загальний вчителів області почав запроваджувати у свою роботу методику шкільного фізичного експерименту з широким використанням напівпровідникових приладів. Почав діяти на постійній основі семінар під керівництвом кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри методики фізики Херсонського державного педагогічного інституту ім. Н.К. Крупської Ніни Антонівни Бабаєвої за темою «Методика і техніка шкільно-

До 70-річчя академії

го фізичного експерименту та викладання важливих тем шкільного курсу фізики». На базі кабінету проходили виставки сконструйованих та виготовлених учителями області навчальних приладів. З підвищенням ролі навчального телебачення кабінет фізики взяв активну участь у вирішенні цієї проблеми. Були розроблені лекції та практичні заняття, на яких відпрацьовувалися питання впровадження навчального телебачення у фізичну освіту в школах області.

З 1979 по 1983 рік кабінет фізики очолював Фред Маркович Лозинський, у 1983–1985 роках – Віктор Васильович Губанов, у 1985–1989 – Григорій Павлович Денисовець. У ці роки розпочалось реформування середньої загальноосвітньої школи. Розвитку набуло обґрунтування методики викладання фізики як наукової галузі у світлі науково-технічного прогресу. Слухачі курсів у ці роки займалися вивченням таких питань:

- Застосування системного підходу до виявлення значення експериментального методу в навчанні фізики.
- Удосконалення шкільного фізичного експерименту.
- Робота з обдарованими дітьми.

З 1989 р. кабінет фізики, реорганізований у 2004 році в науково-методичну лабораторію фізики та астрономії, очолює кандидат педагогічних наук Наталія Сергіївна Шолохова. За 25 років лабораторія стала потужним методичним центром, навколо якого об'єднують свої зусилля молоді вчителі, учитель-практики, учені-методисти для розв'язання важливих науково-педагогічних завдань, які постійно постають перед фізичною освітою. Сьогодні в області в навчальних закладах різного рівня навчається багато здібної молоді. Спільна з кафедрою фізики Херсонського державного університету та кращими вчителями області багаторічна діяльність лабораторії дозволила розробити власну науково-методичну концепцію наступності: «школа → університет» та «обдарований учень → студент → аспірант». Як результат цієї роботи – учнівська команда з фізики входить у першу п'ятірку найсильніших команд України. А ювілейна І Всеукраїнська олімпіада з фізики, що проходила у 2013 році в м. Херсоні, стала зірковою перемогою учнів Херсонщини – перше місце в Україні!

На базі лабораторії працює «Школа творчого зростання вчителів фізики». Крок за кроком, сходинка за сходинкою найсильніші вчителі піднімаються на свій педагогічний Парнас. Перемога на кожній сходинці вагома і знаменна. Найважча й найпочесніша вершина – це лаври всеукраїнського рівня. Конкурс «Учитель року – 2009» у номінації «Фізика» дав Херсонщині лауреата, яким став Сергій Леонідович Пигида – учитель фізики Високопільської гімназії.

«Не поряд, не над, а разом» – це принцип, на якому ґрунтується робота під час курсової перепідготовки. Традиційними стали видання посібників «Бібліотечка «Учитель – учителю». Методична серія для вчителів фізики та астрономії»,

До 70-річчя академії

що містять випускні роботи слухачів курсів – узагальнені творчі роботи, які використовуються вчителями в подальшій їх роботі:

– Методична серія для вчителів фізики. Випуск № 1,2 (2009), Випуск № 4,5 (2011), Випуск № 7,8 (2013).

– Методична серія для вчителів астрономії та природознавства. Випуск № 3 (2010).

– Методична серія для вчителів фізики та математики. Випуск № 6 (2012).

За останні роки лабораторією вивчений і узагальнений досвід кращих учителів області з питань: «Формування інтелектуальних умінь учнів на уроках фізики засобами комп'ютерної техніки» (Сергій Валентинович Гребенщиков); «Гуманізація викладання фізики засобами комунікативних технологій» (Ліна Вікторівна Сирота); «Система роботи з обдарованими дітьми в умовах сільської школи» (Ірина Анатоліївна Горзій); «Використання елементів астрономії при вивченні фізики» (Олексій Анатолійович Мандриця).

З метою подальшого вдосконалення теорії і практики шкільної фізичної освіти та розвитку професійної майстерності вчителів науково-методична лабораторія фізики та астрономії продовжує працювати над низкою проблемних питань:

– Екологічна та енергетична освіта в процесі навчання фізики.

– Екологічні аспекти функціонування паливно-енергетичного комплексу Херсонщини.

– Проектування навчального процесу з фізики у профільній школі.

– Удосконалення навчального фізичного експерименту, як органічної складової методичної системи навчання фізики.

– Реалізація навчальних функцій задач при викладанні фізики та астрономії.

Навчально-методичний кабінет інформатики інституту розпочав роботу з 1985 року, коли до навчальних планів загальноосвітніх закладів увели предмет «Інформатика і основи обчислювальної техніки». В інституті встановили комп'ютерний клас.

Завідувачами кабінету працювали Микола Іванович Шишин, Тетяна Олександрівна Стрількова, Анжела Іванівна Волобуєва, методистами – Олена Валеріївна Саган, Наталя Володимирівна Бурлей, Юлія Зіновівна Сіомашко.

З 2002 по 2009 рік методистом науково-методичної лабораторії інформатики працювала Відмінник освіти України, спеціаліст вищої категорії Ганна Миколаївна Ізотова. З 2009 по 2013 роботою науково-методичної лабораторії інформатики керувала спеціаліст вищої категорії Наталя Анатоліївна Сисоєнко. Кандидат педагогічних наук Вадим Сергійович Назаренко очолює роботу лабораторії в жовтні 2013 року.

Основними напрямками діяльності лабораторії є:

– організація і проведення навчання всіх категорій

До 70-річчя академії

працівників освіти Херсонської області в галузі ІКТ з метою формування та розвитку ІТ-компетентності, підвищення рівня інформаційної культури;

– науково-методичний супровід учасників освітнього процесу з питань інформатизації освіти, розробка необхідних науково-методичних матеріалів;

– організація досліджень та участь у проведенні педагогічних експериментів у галузі інформатизації освіти, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в діяльність закладів освіти.

Науково-методична лабораторія інформатики велику увагу приділяє роботі з обдарованою молоддю. Із цією метою сприяє проведенню конкурсів, турнірів, олімпіад. У 2009-2013 роках у Міжнародному конкурсі з інформатики та комп'ютерної вправності «Бобер» брало участь 3915 учнів. З 27 жовтня по 2 листопада 2013 року в м. Львові працював навчальний табір «Бобер» з програмування для переможців конкурсу Бобер-2012, які мають високі досягнення у II та III турах Всеукраїнської олімпіади з інформатики. Від Херсонської області в таборі навчалися Олексій Орленко (11 клас, Херсонський фізико-технічний ліцей при Херсонському національному технічному університеті та Дніпропетровському національному університеті), Олексій Холодов (11 клас, Херсонський фізико-технічний ліцей при Херсонському національному технічному університеті та Дніпропетровському національному університеті), Іраїда Опрішко (11 клас, Херсонська спеціалізована школа I-III ступенів №30 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу і англійської мови Херсонської міської ради).

За сприяння науково-методичної лабораторії інформатики в грудні 2013 року в першому Дистанційному турнірі з інформаційних технологій серед учнівської молоді взяли участь 144 учні 8–11-х класів.

Обласна команда в загальнокомандному рейтингу IV-го етапу Всеукраїнської олімпіади з інформаційних технологій посіла у 2012 році – III, у 2013 році – V місце.

Також лабораторія сприяла участі школярів у Всеукраїнській інтернет-олімпіаді з інформатики. Чотирьох учнів із Цюрупинської спеціалізованої школи I-III ступенів № 4 було відібрано для участі в четвертому турі інтернет-олімпіади.

Науково-методична лабораторія інформатики бере участь у реалізації Національного проекту «Відкритий світ». Так, на першому етапі модернізації навчальних закладів організаторами проекту було відібрано дві школи Херсонщини – Микільська загальноосвітня школа I-III ступенів Білозерського району та Херсонська загальноосвітня школа I-II ступенів №14. На другому етапі модернізації навчальних закладів НП «Відкритий світ» було організовано конкурс «2000 шкіл», і з Херсонської області відібрано ще 75 навчальних закладів для модернізації.

До 70-річчя академії

У ході реалізації передбачено проведення семінарів з питань використання інтерактивних дошок; індивідуального підходу до учнів на уроках інформатики; роботи з комп'ютерною технікою за методикою «1 учень – 1 комп'ютер».

З листопада 2013 року лабораторія активно співпрацює з Херсонським державним університетом і бере участь у спільних семінарах, що проводяться для вчителів початкової школи та майбутніх учителів інформатики початкової школи. Також відбувається співпраця з Дистанційною академією ELNIK, що надає вчителям додатковий матеріал для створення інформаційних ресурсів та використання хмарних технологій. Зустрічі відбуваються в режимі вебінарів.

На базі лабораторії розпочато впровадження дистанційної форми проходження спецкурсів профільної освіти та спецкурсу «Сходинки до інформатики», що значно збільшило кількість учителів, які отримують необхідну підтримку з даних проблем. Організовано тренувальний он-лайн майданчик для створення інформаційних ресурсів учителів-предметників.

З 1944 по 1969 рік існував **кабінет географії та історії**, завідувачами якого були Л.І.Любаров, Ізраїль Давидович Лайнер, Михайло Мелконович Авдальян, П.М.Чайка, М.О.Коваленко, Олександр Володимирович Шевченко. 1969 року кабінет географії виокремлено як самостійний структурний підрозділ інституту. Його очолила Олена Григорівна Грищенко.

З 1996 по 2006 рік завідувачем кабінету, а з 2004 року – **навчально-методичної лабораторії географії та економіки** працювала Відмінник освіти України Світлана Валентинівна Кваша. Із серпня 2006 року лабораторію очолює кандидат педагогічних наук учитель-методист, спеціаліст вищої категорії Зоя Володимирівна Філончук.

Основними напрямками роботи науково-методичної лабораторії є:

- удосконалення та оновлення змісту, форм і методів підвищення кваліфікації вчителів географії та економіки;
- науково-методичний супровід упровадження нового змісту географічної та економічної освіти в основній школі та профілізації навчання в старшій школі;
- організація системи споживчого навчання та виховання в загальноосвітніх навчальних закладах області, формування фінансової грамотності учнівської молоді;
- реалізація краєзнавчого принципу у викладанні географії та економіки;
- поширення та впровадження в практику роботи вчителів географії та економіки перспективного педагогічного досвіду;
- сприяння реалізації творчих прагнень учнівської молоді шляхом її залучення до інтелектуальних змагань різного рівня.

Планування та організація навчального процесу під час курсової перепідготовки здійснюється за інтегрованою програмою освітньої діяльності щодо підвищення фахової кваліфі-

До 70-річчя академії

кації вчителів географії та економіки.

Відповідно до сучасних вимог дистанційного навчання як прогресивної педагогічної технології розроблено програму освітньої діяльності з підвищення фахової кваліфікації вчителів географії та економіки за очно-дистанційною формою навчання, що дає можливість учителю збільшити час для самостійної творчої роботи.

Урахування освітніх потреб слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів географії та економіки обумовило впровадження спецкурсів «Використання картографічних понять та вмінь на уроках географії», «Формування споживчих знань в учнів загальноосвітніх навчальних закладів», «Підготовка вчителя до формування економічної культури учнів основної школи».

З метою підвищення ефективності професійного навчання, розвитку професіоналізму вчителів для проведення майстер-класів запрошуються досвідчені педагоги області. Тематика майстер-класів відповідає основним тенденціям розвитку сучасної шкільної економічної та географічної освіти, а саме: «Формування географічної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів» (Наталя Миколаївна Чернявська), «Застосування проблемно-символічного конструктора на уроках географії» (Наталя Михайлівна Кудлай).

У міжкурсовий період учителі географії та економіки підвищують фаховий рівень, беручи участь в обласних семінарах і конференціях. Так, у 2012 році під час семінарів обговорювались такі проблеми як: «Реалізація компетентнісного підходу в географічній освіті при вивченні курсу «Географія своєї області (району)», «Сучасні проблеми економічної та соціальної географії та їх вивчення в шкільному курсі географії», «Формування економічних компетенцій учнів у процесі вивчення географії».

Ураховуючи освітні потреби слухачів у міжкурсовий період, у 2013 році проведено обласні семінари з тем: «Методика формування географічних компетенцій учнів загальноосвітніх навчальних закладів»; «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів»; міжрайонні семінари з тем: «Система роботи вчителя географії з обдарованими дітьми», «Позакласне навчання економіки як засіб формування творчого учня».

Уперше на базі академії у 2011 році відбулись обласні краєзнавчі читання «М.М.Авдальян – географ, історик, краєзнавець (до 90-річчя від дня народження)», які стали традиційними («Видатні постаті таврійського краєзнавства» (2012); «Роль топоніміки у дослідженні рідного краю» (2013); «Видатні пам'ятки природи та архітектури Таврійського краю» (2014).

Науково-методична лабораторія залучає вчителів до участі в заходах всеукраїнського та міжрегіонального рівня. Завідувач

До 70-річчя академії

лабораторії Зоя Володимирівна Філончук та вчитель географії Високопільської гімназії Оксана Миколаївна Кравець брали участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення» (2011) на базі Херсонського державного університету.

Налагоджено співпрацю з Миколаївським інститутом післядипломної педагогічної освіти педагогічних кадрів. Слухачі курсів, учителі географії Херсонської та Миколаївської областей, брали участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Якість природничо-математичної освіти як науковий та суспільний пріоритет» (27-28 жовтня 2011 року, м. Херсон). У червні 2012 року група вчителів Херсонської області брала участь у міжрегіональному семінарі «Реалізація практичного компонента шкільних програм із географії» на базі відділу освіти Березанської РДА Миколаївської області.

Триває створення обласного банку курсів за вибором «Мій рідний край», що відповідає сучасним подходам до оновлення змісту шкільної географічної освіти і сприяє формуванню географічної компетентності учнів шляхом використання методів географічного краєзнавства.

Завершилась апробація авторських програм курсів за вибором «Географія Нововоронцовського району» (автор О.Г.Квітка) та «Географія Цюрупинщини» (автор Н.М.Чернявська). Ученою радою КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» рекомендовано до запровадження авторські програми спеціаліста вищої категорії, учителя-методиста, учителя географії Високопільської гімназії О.М.Кравець «Географія Високопільщини» для учнів 8 (9) класів, «Основи наукових досліджень у секції «Географія» МАН України» для учнів 8-10 класів, «Технологія створення науково-дослідницького проекту» для учнів 9-х класів; авторські програми спеціаліста вищої категорії, учителя географії Каїрської загальноосвітньої школи I-III ступенів Горностаївського району А.Д.Солодовник «Географія Горностаївського району» для учнів 8 (9) класів та спеціаліста вищої категорії, вчителя географії Новоігорівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Генічеського району С.Ф.Гаращенко «Херсонщина» для учнів 8-9 класів (2012).

Комісія з географії Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України розглянула матеріали науково-методичної експертизи авторської програми курсу за вибором «Кластерна економіка» (авт. З.В.Філончук) з висновком «Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах» (протокол №1 від 26.01.2012).

З метою екологізації географічної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах області продовжується робота з упродовження матеріалів міжнародного екологічного освітнього проекту «Зелений пакет» у навчально-виховний процес.

До 70-річчя академії

215 навчальних закладів отримали навчальний посібник «Зелений пакет для школярів», матеріали якого сприяють формуванню практичних навичок та оцінюванню інформації екологічного змісту. За участі координатора проекту Ірини Яреми (м. Київ) 5 квітня 2012 року проведено тренінг для вчителів області. У 2012-2013 навчальному році організовано проведення тренінгів для вчителів природничо-математичних дисциплін.

Науково-методична лабораторія залучала вчителів до участі в заходах обласного рівня. Так, учителі географії Херсонської області брали участь в обласному конкурсі на кращу розробку уроку з використанням матеріалів «Зеленого пакету».

Загальноосвітні навчальні заклади області стали учасниками експериментального впровадження в навчально-виховний процес курсу «Фінансова грамотність» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 19.07.2012 № 828 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації України на 2012-2019 роки»).

13-15 серпня 2012 року завідувач лабораторії Зоя Володимирівна Філончук та група вчителів брали участь у Всеукраїнському науково-практичному семінарі щодо впровадження курсу за вибором «Фінансова грамотність».

Залучені до дослідно-експериментальної роботи з упродовження курсу «Фінансова грамотність»: Херсонський обласний ліцей Херсонської обласної ради, Цюрупинська спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів №4, Правдинська загальноосвітня школа I-III ступенів Білозерського району, Херсонський навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» № 56 Херсонської міської ради, Херсонський ліцей журналістики, економіки та правознавства Херсонської міської ради.

З 1 вересня 2013 року долучилися до експерименту загальноосвітні навчальні заклади Горностаївського району (Каїрська, Маринська та Горностаївська загальноосвітні школи I-III ступенів), міста Каховки (загальноосвітніх шкіл I-III ступенів №2 та №4) та міста Херсона (загальноосвітньої школи I-III ступенів №32).

Завідувач лабораторії Зоя Володимирівна Філончук та учні 11 класу НВК №56 брали участь у Всеукраїнському змаганні юних інвесторів, ініційованому проектом «Фінансова грамотність», за результатами якого зайняли III місце. Змагання юних інвесторів було організоване Програмою розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II) за технічної підтримки Української біржі. Це інтерактивна інвестиційна гра, яка стала додатковим інструментом навчання в межах курсу «Фінансова грамотність», розробленого Проектом USAID/FINREP разом з Університетом банківської справи Національного банку України. У змаганні

До 70-річчя академії

брало участь 45 команд із 30 закладів – учасників експериментального проекту із запровадження курсу. Змагання учнів проходило з 17 грудня 2012 року по 17 травня 2013 року з використанням сервісу «Української біржі» – «Портфель інвестора», який дозволяв моделювати портфель із цінних паперів та здійснювати віртуальні операції з акціями.

З 22 жовтня по 5 листопада серед школярів України, які вивчають курс «Фінансова грамотність», проходив відео-конкурс «Заощаджуй!». За правилами конкурсу, команда з двох осіб мала створити відео тривалістю до двох хвилин, яке б мотивувало людей заощаджувати або розповідало б, як заощаджують самі учасники. Надіслали відео 16 команд із 10 областей України. Усі надіслані відео оцінювало журі, до якого входили представники Програми розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II), Агентства США з міжнародного розвитку, а також Національного банку України. Відео оцінювалися за трьома критеріями: змістова частина, оригінальність та майстерність оформлення/режисура. Лідером стала команда з Херсонського ліцею Херсонської обласної ради.

В області реалізується українсько-польський проект «Шкільна академія підприємництва – 2», до участі в якому залучено 11 навчальних закладів Херсонської області.

З 2007 року одним із напрямів роботи лабораторії стала участь у спільному проекті Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Спільнота споживачів та громадські об'єднання». У межах проекту в 30 пілотних школах області у 2008 році було впроваджено курс за вибором «Основи споживчих знань». На базі академії експертами й тренерами проекту було проведено обласний семінар-тренінг для керівників закладів освіти та організацій із захисту прав споживачів.

У 2012-2013 навчальному році однопредметна модель упровадження реалізується в 69 навчальних закладах області. Для вчителів, які викладають курс, проводяться науково-практичні семінари. Проведено міжрайонний науково-практичний семінар «Формування соціальних компетенцій учнів у процесі вивчення курсу «Основи споживчих знань» на базі Іванівського РМК. Лабораторія стала організатором проведення в області Всеукраїнського конкурсу «Молодь тестує якість». За матеріалами конкурсу видано збірки кращих робіт учнів – учасників конкурсу.

З метою поширення перспективного педагогічного досвіду творчі доробки вчителів географії та економіки узагальнюються в методичних рекомендаціях та посібниках. Так, видано збірку «Конспекти уроків та виховних заходів із географії», яка містить 49 розробок уроків та виховних заходів кращих учителів області.

Всеукраїнський фаховий часопис «Географія та економіка в сучасній школі» представив досвід роботи вчителів географії та економіки Херсонщини в тематичному випуску (№3/2012).

До 70-річчя академії

У межах обласної програми «Обдарована дитина» науково-методична лабораторія географії та економіки залучає учнів до участі в інтелектуальних змаганнях різного рівня. Досвід підготовки обласних команд до участі у Всеукраїнських турнірах юних географів та юних економістів узагальнено в методичному посібнику «Всеукраїнські економічні та географічні турніри школярів». Учні Цюрупинської гімназії щороку беруть участь у Всеукраїнському турнірі юних економістів (керівник команди – Лариса Анатоліївна Пішко). Так, у 2011 році ця команда посіла III місце у VII Всеукраїнському турнірі юних економістів.

На базі академії у 2011 році проведено IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії.

За підтримки представництва Державного комітету України з регуляторної політики та підприємництва в Херсонській області з метою вивчення сучасного досвіду галузевого підприємництва, підготовки учнів до цього виду діяльності в навчальних закладах було проведено обласний конкурс «Підприємництво Таврії: традиції та сучасність».

Щороку лабораторія проводить обласні конкурси рольової економічної тематики. Виявлення та підтримка цікавих і змістовних ідей щодо поширення споживчих знань серед ровесників через створення плакатів – такою була головна мета конкурсу «Я – споживач». «У світі фінансових послуг» – такою була тема наступного конкурсу.

Ідея проведення обласних конкурсів економічної тематики увійшла до книжки «1000 + 1 ідея сучасної української школи», де зібрано інноваційні ідеї творчих освітян України.

Ось уже майже шістьдесят років технологічна освіта Херсонщини розбудовується у різних напрямках завдяки активній співпраці педагогічних працівників і їхніх вихованців із науково-методичною лабораторією трудового навчання, креслення та основ безпеки життєдіяльності. А починалось усе так.

Кабінет трудового навчання і виховання з'явився в Херсонському обласному інституті вдосконалення вчителів у 1954 році у зв'язку з введенням в навчальні плани шкіл предмета «Трудове навчання». Залежно від актуальних освітянських потреб, у певні роки й до тепер назва кабінету змінювалась (таблиця 1).

Таблиця 1

Ретроспективний огляд трансформації назви кабінету трудового навчання і виховання

Рік	Причина зміни назви	Офіційна назва
1954	У зв'язку з введенням у навчальні плани шкіл предмета «Трудове навчання»	Кабінет трудового навчання і виховання
1963	Після прийняття Верховною Радою СРСР закону «Об укреплении связи школы с жизнью и о дальнейшем развитии системы народного образования в СССР»	Кабінет виробничого навчання

До 70-річчя академії

1968	У зв'язку з унесенням змін у статтю 4 «Закону про школу», у якій йшлося про обов'язкове отримання учнівською молоддю професійної підготовки	Кабінет трудового навчання та професійної орієнтації
2000	З введенням у навчальні плани шкіл предмета «Основи безпеки життєдіяльності»	Кабінет трудового навчання та безпеки життєдіяльності
2004	У зв'язку із реорганізацією інституту та створенням відповідної структури	Науково-методична лабораторія трудового навчання та безпеки життєдіяльності
2011	У зв'язку з зміною статусу інституту на академію та створенням її відповідної структури	Науково-методична лабораторія трудового навчання, креслення та основ безпеки життєдіяльності

Завідувачами кабінету в різні роки працювали: Михайло Михайлович Віч (1954–1972), Микола Павлович Курочкін (1972–1982), Олександр Федорович Мороз (1982–1984), Тетяна Геннадіївна Морева (1984–1992), Олександр Іванович Урсуленко (1992–1996), Павло Леонідович Ковальов (1996–2002). Віктор Олександрович Довдер (2002–2008). Методистами з питань трудового навчання, машинознавства, креслення, сільськогосподарської праці були: Іван Якович Ковбасенко, Павло Миронович Чайка, Леонід Мячеславович Латишкевич, Григорій Васильович Гоцелюк, Б.В.Мочалов, В.Я.Хромін, Д.П.Тимофєєва, В.П.Данильченко, Федір Павлович Дроздов, Тетяна Геннадіївна Морева, Тамара Василівна Лучина.

Із вересня 2008 року очолює науково-методичну лабораторію трудового навчання, креслення та основ безпеки життєдіяльності Галина Михайлівна Гаврилук. Вона є автором понад 30 наукових, науково-методичних праць, серед яких навчальні підручники «Трудове навчання» із грифом МОН для дівчат 5-х і 7-х класів, методичні посібники для вчителів обслуговуючих і технічних видів праці «Усі уроки трудового навчання – 7 клас», комплект робочих зошитів для учнів 5-9 класів «Творчий проект», програмні педагогічні продукти, методичні рекомендації, статті у фахових виданнях, матеріалах конференцій. Перспективу розвитку технологічної освіти Херсонщини завідувач лабораторії вбачає в системній продуктивній багатоаспектній співпраці із когортою педагогів-технологів області.

Науковий супровід діяльності лабораторії здійснює з 1985 року кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних та технологічних дисциплін академії, почесний доктор Міжнародної кадрової академії, професор МАУП, відмінник освіти України Валентин Петрович Вишневецький, автор понад 140 наукових і методичних публікацій. Педагог очолює раду лабораторії, координує діяльність обласної творчої групи вчителів трудового

До 70-річчя академії

навчання, займається просвітницькою діяльністю щодо впровадження наукових доробок у практику підвищення кваліфікації педагогів природничо-математичного та технологічного циклів, активно займається роботою з обдарованою молоддю, олімпіадним рухом тощо.

Починаючи з перших днів своєї роботи працівники кабінету трудового навчання і виховання дбали про те, щоб школярів навчали кваліфіковані фахівці. На це були спрямовані численні методичні розробки, публікації з досвіду роботи кращих учителів області, організація курсів підвищення кваліфікації, семінари й конференції різних рівнів, виставки учнівських робіт та багато іншого. Власне в теперішній час педагогічно-технологі беруть активну участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних та обласних науково-практичних фестивалях, конференціях, семінарах; тісно співпрацюють із лабораторією трудової підготовки і політехнічної творчості Інституту педагогіки НАПН України, працівниками аналогічних кабінетів трудового навчання інститутів післядипломної освіти, учителями трудового навчання різних регіонів України; на обласному рівні – з педагогічними працівниками Херсонського державного університету, Херсонського морського інституту, техніко-технологічного коледжу ХНТУ, Центру цивільного захисту населення Херсонської області та ін.; проводять цілеспрямовану роботу з розвитку обдарованої молоді.

Назвемо педагогів-технологів, які впродовж багатьох років активно розбудовують трудовий освітянський простір Херсонщини: Олена Леонідівна Авраменко, Ганна Леонідівна Александровська, Ірина Миколаївна Бакала, Наталя Миколаївна Бобир, Сергій Анатолійович Горун, Геннадій Володимирович Гравовський, Сергій Олександрович Грибов, Олена Сергіївна Грибова, Віталій Вікторович Данілушкін, Юрій Вікторович Денисенко, Людмила Григорівна Деркачова, Віктор Олександрович Довдер, Анатолій Якович Єфімов, Віктор Олександрович Заблоцький, Юрій Вікторович Зараменський, Сергій Миколайович Іллічов, Олексій Олегович Калабурдін, Ігор Костянтинович Кириченко, Віктор Іванович Ковеца, Марина Володимирівна Кожухар, Анатолій Анатолійович Костиря, Ольга Миколаївна Красовська, Світлана Анатоліївна Кремньова, Любов Артемівна Куліш, Тетяна Іванівна Лезгіна, Олена Анатоліївна Місюр, Марина Володимирівна Мішина, Олена Богданівна Могилевська, Олександр Євгенович Морозов, Тетяна Іванівна Муравська, Людмила Анатоліївна Надточий, Людмила Вікторівна Носенко, В'ячеслав Федорович Оберемченко, Неля Іванівна Павловська, Тетяна Миколаївна Попович, Любов Андріївна Петухова, Альона Іванівна Ричкова, Валерій Васильович Рябінін, Наталя Миколаївна Семененко, Павло Анатолійович Смирнов, Володимир Сергійович Тестін, Марія Петрівна Ульяницька, Олена Анатоліївна Феїніна, Світлана Василівна Частило, Володимир Іванович Шибіка.

Їхні методичні напрацювання та інші розробки з досвіду

До 70-річчя академії

роботи систематично друкуються на шпальтах провідних фахових видань, серед яких: науково-методичний журнал «Трудова підготовка в сучасній школі» (вид-во «Педагогічна преса»), науково-методичні журнали «Трудове навчання в школі», «Педагогічна майстерня» (ВГ «Основа»), газета «Трудове навчання» («Шкільний світ»), науково-методичний журнал «Таврійський вісник освіти» (КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти») та інші видання.

Нині пріоритетними напрямками діяльності науково-методичної лабораторії є:

- розвиток творчого потенціалу педагогів-технологів у системі післядипломної педагогічної освіти;
- розробка і впровадження комплексного змістово-методичного забезпечення навчання учнів за технологічним профілем;
- інноваційне дидактичне забезпечення трудової підготовки молоді за проектно-технологічною системою навчання;
- розробка програмно-методичного забезпечення із системного впровадження в освіту старшокласників пріоритетних для Херсонщини і сучасних технологічних профілів;
- відродження українських національних традицій ужиткового мистецтва в декоративній творчій праці школярів.

При лабораторії протягом багатьох років існує рада лабораторії, до складу якої входять провідні науково-методичні та педагогічні працівники області. Її діяльність спрямована на визначення пріоритетних науково-методичних проблем у трудовій підготовці молоді, координацію співпраці науковців та педагогів-практиків з дослідження та впровадження ефективних шляхів удосконалення змісту, форм та методів технологічної освіти учнівської молоді.

Щорічно при лабораторії створюється обласна творча група, яка займається розробкою інноваційного дидактичного забезпечення трудової підготовки молоді за проектно-технологічною системою навчання. Результатом роботи групи є друковані матеріали, які потім активно використовують педагоги-технологи у своїй професійній діяльності.

Разом із тим, з метою реалізації комплексних заходів із проектно-технологічної підготовки учнівської молоді при лабораторії в 2013 році створено творчу майстерню для здійснення наукового дослідження з ініціативної теми «Оптимізація проектно-технологічної підготовки учнівської молоді», керівником якої є учитель-методист, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель трудового навчання загальноосвітньої школи I-III ступенів № 10 Новокаховської міської ради Тетяна Володимирівна Стрижова.

Значне місце в роботі лабораторії посідає вивчення, узагальнення та впровадження перспективного педагогічного досвіду. За останні п'ять років узагальнено досвід таких педагогів області:

До 70-річчя академії

– 2010 рік: «Формування творчої активності учнів засобами інтерактивних технологій» (досвід учителя-методиста, спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії, учителя обслуговуючої праці Широкобалківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Білозерського району Тетяни Іванівни Муравської);

– 2011 рік: «Формування соціально-трудової компетентності учнів засобами трудового навчання» (досвід учителя-методиста, спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії, учителя технічної праці Ювілейнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Цюрупинського району Олега Вікторовича Корнієнка);

– 2012 рік: «Формування практичних умінь і навичок учнів 8-х класів під час токарної обробки металу» (досвід учителя-методиста, спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії, учителя технічної праці загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3 Генічеської міської ради В'ячеслава Федоровича Оберемченка);

– 2013/2014 роки: «Реалізація проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання в основній школі» (досвід учителя-методиста, спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії, учителя обслуговуючої праці загальноосвітньої школи I-III ступенів № 10 Новокаховської міської ради Тетяни Володимирівни Стрижової).

З метою узагальнення набутого досвіду та визначення подальших перспектив і пріоритетів розвитку технологічної освіти на Херсонщині 30 жовтня 2013 року в Цюрупинському районі на базі Раденської загальноосвітньої школи I-III ступенів відбулось засідання навчально-методичної ради КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» з проблеми формування соціально-трудової компетентності в технологічній освіті, у якому брали участь і начальники відділів освіти, завідувачі районних методичних кабінетів, районні (міські) методисти, учителі трудового навчання Херсонщини. Метою проведення заходу було вивчення організаційно-методичної роботи методичного кабінету, адміністрацій та вчителів шкіл Цюрупинського району, спрямованої на процес формування в учнівської молоді соціально-трудової компетентності на уроках трудового навчання.

Традиційним у діяльності лабораторії також є участь в організації та проведенні конкурсу «Учитель року» в номінації «Трудове навчання». У 2010 році переможцем II туру та лауреатом III туру конкурсу (який проводився на Херсонщині) став учитель-методист, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель технічної праці Ювілейнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Цюрупинського району Олег Вікторович Корнієнко.

Науково-методична лабораторія трудового навчання, креслення та основ безпеки життєдіяльності особливу увагу також приділяє роботі з обдарованою молоддю, у тому числі олімпіад-

До 70-річчя академії

ному руху. Для досягнення ефективних результатів у цьому виді змагань щорічно організуються семінари різних рівнів, тренувальні збори команд тощо. Зазначимо, що в області відпрацьована своя система підготовки учнів до олімпіади різних рівнів. За останні роки значні досягнення в цьому напрямі мають команди міст Херсона та Нової Каховки, Бериславського, Білозерського, Верхньорогачицького, Генічеського, Голопристанського, Каховського, Чаплинського районів.

Досвід спільної роботи науково-педагогічних працівників кафедри, науково-методичного відділу та лабораторій дозволяє зробити висновок, що реалізація національної стратегії післядипломної освіти потребує оновлення всіх складових навчального процесу, його методичного забезпечення; створення відповідного освітнього середовища, моніторингу якості освіти й урахування його результатів у післядипломній педагогічній освіті. На наше переконання, необхідно вивчати нагальні проблеми викладання природничо-математичних та технологічних предметів, розробляти та надавати кожному вчителю до кожного навчального року методичний комплект як базовий для виконання навчального плану в загальноосвітніх навчальних закладах.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ ЗОВНІШНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ*

Одним з основних елементів забезпечення якості освіти є зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів, яке надає їм рівні можливості у здобутті вищої освіти.

У 2006 році з метою проведення зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) та моніторингу якості освіти була створена науково-методична лабораторія зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти, що є структурним підрозділом КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

З 2006 по березень 2014 року Херсонська область входила до юрисдикції Сімферопольського регіонального центру оцінювання якості освіти (СРЦОЯО), а з квітня 2014 року – до Одеського регіонального центру оцінювання якості освіти (ОРЦОЯО).

З 2006 по 2008 рік завідувачем лабораторії працювала Ірина Миколаївна Раєвська, відмінник освіти України. Із грудня 2008 року науково-методичну лабораторію очолює Лариса Вікторівна Біла, методистом є Світлана Миколаївна Дичок. З жовтня 2010 року по грудень 2013 року методистом лабораторії працював Кирпенко Максим Юрійович.

У своїй діяльності науково-методична лабораторія зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти керується Конституцією України та законодавчими документами, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами та

* Укладачі Біла Л. В., Дичок С. М.